Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

HE 237/2022 vp / Lausuntopyyntö

HE 237/2022 vp / Lausuntopyyntö

1. Yleistä esityksestä

Suomen Yrittäjät kiittää lausuntopyynnöstä.

Hallitus esittää merkittävää sairausvakuutuskorvausten leikkaamista ja osassa palveluita korvauksista luopumista kokonaan. Leikkauksilla on merkittäviä vaikutuksia yksityisten yritysten asemaan, eikä sitä ole hallituksen esityksessä tunnistettu.

Suomessa on yli 18 000 sote-alan yritystä ja niissä noin 90 000 työntekijää valmiina palvelemaan hoitoa tarvitsevia asiakkaita.

Kelan korvaaman tutkimuksen ja hoidon sv-korvaus on edullinen työkalu. Sitä pitää ennemmin laajentaa kuin supistaa. Sairausvakuutuslain mukainen tutkimus ja hoito on esimerkki toimivasta järjestelmästä, joka on paitsi kustannustehokas, myös tietojärjestelmänä täysin valmis.

Tutkimuksen ja hoidon korvausjärjestelmä on valmis niin yksityisellä kuin julkisellakin puolella. Ennakoimattomien massiivisten tietojärjestelmäkustannusten ja -epäonnistumisten aikana tätä seikkaa ei voi jättää huomiotta.

Kela-korvausten tasoa on supistettu merkittävästi vuoden 2015 jälkeen. Supistaminen ei ole vähentänyt palvelujen käyttöä, mutta se on lisännyt asiakkaan itse maksettavaa osuutta. STM:n työryhmän raportin mukaan Kela-korvausten poisto heikentäisi palvelujen saatavuutta erityisesti reuna-alueilla asuvien ja heikommin toimeentulevien kohdalla.

Suomen Yrittäjät (SY) ei kannata hallituksen esitystä.

SY:n mielestä esitys siitä, että kela-korvauksia leikataan vanhuspalvelulain mukaisen henkilöstömitoituksen rahoittamiseksi, on epäonnistunut. Koska henkilömitoituksen voimaantulo siirtyy, myös sairausvakuutuskorvauksista tehtävää päätöstä tulee siirtää.

SY esittää, että hallitus peruu vuoden 2020 kehysriihessä tehdyn päätöksen kyseisten hoito- ja tutkimuskorvausten leikkaamisesta.

SY esittää, että hallitus arvioi Kelan kautta maksettavien sairausvakuutuskorvausten roolia ja tarvetta terveydenhuollon monikanavarahoituksen kokonaisuudistuksen yhteydessä hyvinvointialueiden käynnistymisvaiheen jälkeen, joka voisi olla aikaisintaan vuoden 2025 aikana.

SY esittää lisäksi, että terveydenhuollon monikanavarahoituksen uudistamisen yhteydessä seuraavalla vaalikaudella tutkittaisiin mahdollisuus, että sairausvakuutusta uudistettaisiin siten, että siitä muodostuu oikea ja todellinen vakuutus.

2. Hallituksen esitys

Jatkossa yksityisen terveydenhuollon lääkärinpalkkioista saisi tasasuuruisen korvauksen yleis- ja erikoislääkärikäynneistä joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta. Erikoislääkärikorotus maksettaisiin jatkossa vain psykiatrian erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin vastaanotoista, ja muut lääkärin vastaanotot korvattaisiin yleistaksalla. Lääkärinpalkkioiden korvauksiin kohdistuvia rajauksia ehdotetaan tarkennettavaksi valtioneuvoston asetuksessa siten, että erillisistä erikoislääkäri-, kotikäynti- ja aikakorotuksista luovuttaisiin.

Lääkärin toimenpidepalkkioista saisi jatkossa korvauksen vain psyykkisen sairauden hoitoon liittyvistä toimenpiteistä, kuten psykoterapiasta, sekä suu- ja leukakirurgian erikoislääkärin tekemistä toimenpiteistä.

Lääkärin etävastaanotot ja sairausvakuutuslain mukaisten etuuksien hakemiseksi tarvittavat lausunnot pysyisivät korvattavina.

Hoidon ja tutkimuksen korvaukset poistuisivat joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta. Jatkossa vain hammaslääkärin, psykiatrian erikoislääkärin ja suu- ja leukakirurgian erikoislääkärin määräämät laboratorio- ja kuvantamistutkimukset olisivat korvattavia. Muut kuin hammaslääkärin, suu- ja leukakirurgian erikoislääkärin tai psykiatrian erikoislääkärin määräämät laboratorio- ja kuvantamistutkimukset eivät olisi enää korvattavia. Psykologin tutkimukset pysyisivät korvattavina lääkärin määräämänä. Fysioterapiaa, sädehoitoa, sytostaattihoitoa ja sairaanhoitotoimenpiteitä ei enää korvattaisi. Hoidon ja tutkimuksen korvauksiin kohdistuvia rajauksia ehdotetaan tarkennettavaksi valtioneuvoston asetuksessa.

Sairausvakuutuslain perusteella korvataan yksityiseen terveydenhuoltoon tehdystä matkasta aiheutuneet kustannukset vain, jos yksityisessä terveydenhuollossa annettu hoito tai suoritettu tutkimus on sairausvakuutuslain mukaan korvattavaa. Sairaanhoitoon liittyviä matkoja yksityiseen terveydenhuoltoon ja niihin liittyvää yöpymisrahaa ei siten enää korvattaisi

sairausvakuutuslain perusteella niiltä osin, kuin hoito tai tutkimus ei olisi korvattavaa sairausvakuutuslain mukaan.

Lisäksi ehdotetaan kumottavaksi sairausvakuutuslain säännös, joka koskee oikeutta korvaukseen kolmannessa maassa annetun sairaanhoidon kustannuksista. Jatkossakin korvattaisiin sairaanhoitokustannukset tilanteissa, joissa oikeus korvaukseen perustuu sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevaan Euroopan unionin asetukseen, sosiaaliturvasopimukseen tai muuhun kansainväliseen sopimukseen

3. Suomen Yrittäjien lausunto

3.1. Lääkärinpalkkiot

Vaikka sairausvakuutuskorvauksia on leikattu, on niillä edelleen merkitystä niitä käyttäville asiakkaille ja palveluita tarjoaville yrityksille. Ne pienentävät asiakkaan kustannuksia yksityisen sektorin palvelujen käytöstä ja samalla tukevat asiakkaan valinnanvapautta, pienellä valtion panostuksella. Sava-korvauksilla on merkitystä erityisesti pienituloisille, harvaanasutulla alueella asuville henkilöille, joissa julkisia palveluita ei ole saatavilla kohtuullisen matkan tai jonotusajan päässä.

Onkin vaarana, että ilman apua tarvitseva henkilö jää jonottamaan julkisen sektorin palveluja, jolloin on vaarana, että vaarallinen sairaus (esim. syöpä) jää diagnosoimatta aikaisessa vaiheessa, ja sairaus pääsee leviämään jonotusaikana, jolloin asiasta koituu niin inhimillinen tragedia kuin myös suuremmat hoitokustannukset yhteiskunnalle myöhemmin. Toisaalta kela-korvaukset vähentävät hoitovelkaa tilanteessa, kun palvelua olisi sujuvasti saatavilla yksityisiltä toimijoilta.

Suomen Yrittäjät, Lääkäripalveluyritykset ja HALI ry ovat teettäneet Kantarilla sote-alaa koskevan kyselyn syyskuussa 2021, jossa kysyttiin myös Kela-korvausten merkitystä.

43 % kyselyyn vastanneista piti Kela-korvauksia erittäin tärkeinä ja 30 % melko tärkeinä. Kyselyn mukaan, jos kelakorvaukset poistetaan, yli puolet nykyisistä yksityisiä terveyspalveluja käyttävistä henkilöistä siirtyy julkisen terveydenhuollon puolelle, joka puolestaan kuormittaa jo nyt liitoksissaan natisevaa julkista terveydenhuoltoa.

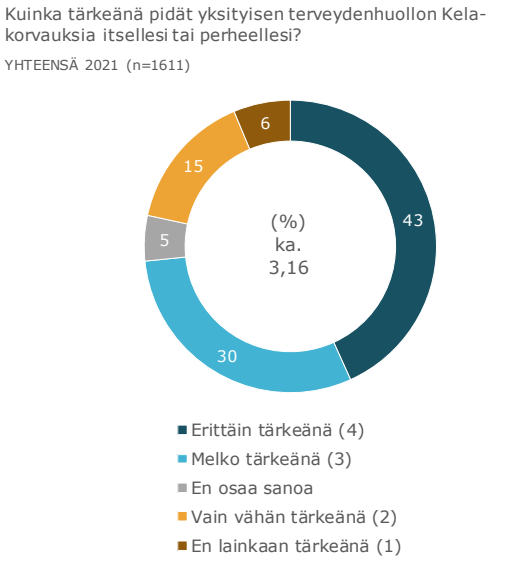

Nykytilanteessa kelakorvauksia pitäisi ennemmin lisätä kuin leikata. Nykyisin Kelan sairaanhoitokorvaukset ovat alle 15 prosenttia hoidon kustannuksista. Tällöin asiakkaan omavastuuosuudeksi jää 85 prosenttia kustannuksista. Suuri omavastuuosuus vaikeuttaa erityisesti pienituloisten mahdollisuuksia käyttää yksityisen sektorin palveluita.

3.2. Hoidon ja tutkimuksen korvaukset

Hoidon ja tutkimuksen korvausten poistuminen muilta kuin esityksessä mainituilta (hammaslääkärin, suu- ja leukakirurgian erikoislääkärin tai psykiatrian erikoislääkärin määräämien laboratorio- ja kuvantamistutkimukset) osalta heikentää palvelujen saantia. Fysioterapiaa, sädehoitoa, sytostaattihoitoa ja sairaanhoitotoimenpiteitä ei enää korvattaisi edes lähetteellä.

Lähetteen kirjoittaminen on erittäin merkittävä hoitoonohjauksen väline, *joka tulee säilyttää*. Esimerkiksi vuonna 2021 Suomessa kirjoitettiin ja korvattiin Kelan tilastoimana yli miljoona fysioterapialähetekäyntiä.

Jatkossakin terveyskeskusten on, joko lääkärin tai muun terveydenhuollon laillistetun ammattihenkilön toimesta kirjoitettava lähetteitä terveyskeskuksen tai sote-keskuksen asiakkaille silloin, kun heillä on kyky ja halu tukea omaa terveyttään ja kuntoutumistaan itse. Tällä nopeutetaan asiakkaiden hoitopolkuja ja tuetaan erityisesti työikäisten ja ikäihmisten työ- ja toimintakykyä.

3.3. Matkakustannukset

Sairausvakuutuslain perusteella korvataan yksityiseen terveydenhuoltoon tehdystä matkasta aiheutuneet kustannukset vain, jos yksityisessä terveydenhuollossa annettu hoito tai suoritettu tutkimus on sairausvakuutuslain mukaan korvattavaa. Sairaanhoitoon liittyviä matkoja yksityiseen terveydenhuoltoon ja niihin liittyvää yöpymisrahaa ei siten enää korvattaisi sairausvakuutuslain perusteella niiltä osin, kuin hoito tai tutkimus ei olisi korvattavaa sairausvakuutuslain mukaan.

Kelasta saatujen tilastotietojen perusteella vuonna 2019 yksityiseen terveydenhuoltoon tehdyistä matkoista (ml. yöpymisrahat) korvauksia maksettiin noin 117 000 matkasta yhteensä 4,3 miljoonaa euroa. Niistä taksimatkojen osuus oli noin 79 000 matkaa ja 3,9 miljoonaa euroa.

Yksityiseen terveydenhuoltoon tehtyjä tutkimuksen ja hoidon matkoja, joihin *ei liittynyt lääkärin tai hammaslääkärin antamaa hoitoa tai vastaanottoa*, korvattiin 5 000 henkilölle 20 000 toimenpiteeseen liittyen yhteensä 320 000 eurolla. Nämä matkat suuntautuvat siten niihin hoitoihin, joista kelakorvaus on poistumassa (syöpähoidot, fysioterapia ym.)

Matkakustannuksen korvaus on sitä merkittävämpi, mitä harvemmin asutulla alueella hoitoa tarvitseva henkilö asuu, eli syrjäseuduille, missä asiakkaat ovat muuta väestöä iäkkäämpiä ja vähävaraisempia, ja etäisyydet pidempiä. Matkakustannuksen korvauksen merkitys on suurempi, kuin hoitoon saadun 15 %:n kelakorvauksen merkitys, koska se saattaa estää hoitoon hakeutumisen kokonaan, ja samalla aiheuttaa heikentynyttä työkykyä ja kustannuksia yhteiskunnalle toista kautta.

3.4. Yritysnäkökulma

Hallituksen esityksen yritysvaikutuksia ei ole arvioitu riittävästi, eikä asiakassiirtymien ole arvioitu olevan merkittävän suuruisia. Esityksessä kuitenkin arvioidaan, että vaikutukset ovat suuremmat, mitä pienemmästä palveluntuottajasta on kysymys. ”Esitys voi jonkin verran heikentää pienyritysten ja ammatinharjoittajien asemaa ja vahvistaa siten isoja yksityisiä palveluntuottajia entisestään.”

Yksityisen sektorin toimijoita käytetään erityisesti suun- ja silmäterveydenhuollon sekä naistentautien palveluissa. Myöskään lastenlääkäripalvelujen saatavuus julkiselta sektorilta ei ole ollut lähelläkään tyydyttävää tasoa. Valtaosa Kelan kautta maksettavista sairaanhoitokorvauksista kohdentuu näiden alojen palvelujen käyttöön.

Esimerkiksi silmäterveydenhuollossa yksityinen sektori on vuosikymmenien ajan käytännössä vastannut itsenäisesti peruspalveluiden tuotannosta ja siten paikannut julkisen puolen palveluvajetta. Tässä tuotannossa kelakorvaukset ovat merkittävä instrumentti niin silmälääkäripalveluiden kuin silmätutkimusten (silmälaboratoriopalvelut) osalta. Silmälääkäripalkkioita potilaat ovat maksaneet vuosittain noin 55 miljoonaa euroa, josta heille on Kelan SV-järjestelmän kautta korvattu noin 10 miljoonaa euroa. Silmälääkärin määräämistä silmätutkimuksista puolestaan potilaat ovat maksaneet noin 5 miljoonaa euroa, joista heille on SV-järjestelmän kautta korvattu noin 1 miljoona euroa.

Nykyinen valtakunnallinen 700 toimipaikan optikkoliikevetoinen palvelujärjestelmä on kehittynyt maahamme vuosikymmenien kuluessa. Se on lähes kaikkialla erinomaisesti potilaiden saavutettavissa erityisesti julkiseen palvelutuotantoon verrattuna.

3.5. Kehittämisehdotukset

3.5.1. Kela-korvausten suurentaminen

Sairausvakuutusjärjestelmä on hyvä ja toimiva järjestelmä. Siihen pitäisi panostaa entistä enemmän yhteiskunnan varoja.

Mikäli järjestelmä ei toimi, ne kotitaloudet, joilla on varaa, hankkivat perheelleen sairausvakuutuksia, joilla voivat käyttää edelleen yksityisen sektorin palveluita, koska julkisen sektorin palvelut ovat heikosti saatavilla eikä Suomessa ole valinnanvapautta valita hoitoa antava henkilö.

3.5.2. Palveluseteliperusteinen valtakunnallinen järjestelmä

Nykyisestä SV-järjestelmästä olisi myös helposti kehitettävissä palveluseteliperusteinen valtakunnallinen järjestelmä, jolla voisi tehokkaasti purkaa hoitojonoja. Esimerkiksi silmätautien osalta hoitojonoja voitaisiin purkaa vapauttamalla silmätautien poliklinikoiden kapasiteettia vaativampien silmäsairauksien hoitoon ohjaamalla potilaita seurantoihin ja hoitoihin optikkoliikkeisiin ja niiden optometristi- ja silmälääkärivastaanotoille.

3.5.3. Suoravastaanottotoiminta

Kehitetään suoravastaanottotoimintaa, joka mahdollistaa hakeutumisen suoraan oikealle asiantuntijalle tietyissä palveluissa, tai mahdollisen palveluohjeuksen kautta ilman, että asiakkaan täytyy hakea lääkäriltä lähete.

Suomen Yrittäjät

Harri Jaskari
Johtaja

Tanja Matikainen
Kunta- ja elinkeinoasioiden päällikkö